

УДК 65.011.2:338.432

ПЕРЕДУМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

І.А. Циналевська

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса, Україна

Циналевська І.А. Передумови активізації зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України.

В статті досліджено основні чинники, що визначають ступінь розвитку зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України. Не заглиблюючись у аналіз рівню впливу кожного окремого фактору на процес розвитку зовнішньоекономічних зв'язків в регіоні, в даній статті увага зосереджено на обґрунтуванні вибору факторів, що формують передумови активізації зовнішньоекономічних зв'язків регіонів, та їх впорядкуванні відповідно до рівнів формування, зокрема: загальнонаціонального або регіонального.

Ключові слова: зовнішньоекономічні зв'язки, інвестиції, експорт, імпорт

Циналевская И.А. Предпосылки активизации внешнеэкономических связей регионов Украины.

В статье исследованы основные факторы, определяющие степень развития внешнеэкономических связей регионов Украины. Не углубляясь в анализ уровня влияния каждого отдельного фактора на процесс развития внешнеэкономических связей в регионе, в данной статье внимание сосредоточено на обосновании выбора факторов, формирующих предпосылки активизации внешнеэкономических связей регионов, и их упорядочении в соответствии с уровнями формирования, в частности: общенациональном или региональном.

Ключевые слова: внешнеэкономические связи, инвестиции, экспорт, импорт

Tsynalievskia I.A. Background of enhancing foreign relations of the regions of Ukraine.

The article investigates the key factors that determine the development degree of Ukraine's regions foreign economic relations. Without going into the analysis of the level of influence of each factor on the formation of the foreign economic relations in the region, this article focuses on the rationale for selecting factors that form the background activation of foreign economic relations of the region and arrange them by levels of formation, including national or regional.

Keywords: foreign economic relations, investments, export, import

Сучасні умови функціонування національної економіки, що визначаються значною адміністративною та фіскальною централізацією, передбачають значну залежність процесів активізації зовнішньоекономічних зв'язків на мезорівні від впливу факторів макrorівня. Відтак, процес розвитку зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України є нерозривно пов'язаним і взаємообумовленим вихідними загальнонаціональними інституційними, соціально-економічними та організаційними чинниками, що обумовлюють можливість виконання регіонами делегованих державою функцій із забезпечення зовнішньоекономічної діяльності. Необхідність визначення передумов розвитку зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України в умовах ринкових перетворень актуалізує питання виявлення та врахування факторів, що здійснюють безпосередній або опосередкований вплив на процес розвитку зовнішньоекономічних зв'язків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Дослідженням передумов розвитку зовнішньоекономічних зв'язків як на державному, так і на регіональному рівні присвячені роботи таких зарубіжних вчених, як: Б. Баласса, Р. Вернон, П. Кругман, С. Купер, Д. Штігліц, М. Портер, Д. Норт. Серед вітчизняних дослідників, окремим аспектам розвитку зовнішньоекономічних зв'язків на рівні регіонів присвячені роботи таких вітчизняних науковців, як: Т.П. Вахненко [1], Б.Т. Кліяненко [2], М.А. Козоріз [3], А.І. Кредісов, Ю.Г. Козак, Ю.В. Макогон, В.В.Третяк [4] та ін. Особливої уваги заслуговують дослідження, що відображені в науковому доробку А.С. Гальчинського [5] та Є.В. Чубунова [6], де широко проаналізовані окремі чинники залучення іноземних інвестицій в економіку України. Беручи до уваги численні напрацювання вітчизняних та зарубіжних науковців, що займалися розробкою даної проблематики варто зазначити, що окремі аспекти стосовно систематизації факторів за рівнями їх виникнення є перспективними з точки зору подальших наукових досліджень.

Метою статті є ідентифікація та систематизація факторів, що формують передумови розвитку зовнішньоекономічних зв'язків регіонів для подальшої розробки механізмів активізації зовнішньоекономічної діяльності на території регіонів України.

Виклад основного матеріалу

Основні передумови активізації зовнішньоекономічних зв'язків та конкретні умови здійснення зовнішньоекономічної діяльності на регіональному рівні залежать від комплексу факторів, що постають на різних рівнях соціально-економічного середовища їх провадження. Зважаючи на це, чинники активізації зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України умовно можна поділити на

фактори макро- та мезо- рівнів. Умовність поділу визначається можливістю віднесення всіх наведених в таблиці факторів до загальнонаціональних умов, разом із тим, розділення факторів викликане необхідністю пошуку саме регіональних Інструментів розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, відтак, систематизація чинників є первинним етапом для подальшого коригування регіональної зовнішньоекономічної політики (рис. 1).

Фактори, що впливають на рівень поточного та перспективного розвитку зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України		
Макрорівень	Макро-економічні фактори	<ul style="list-style-type: none"> - обсяги внутрішнього споживання; - курс національної валюти щодо іноземних валют, його коливання; - темпи інфляції національної економіки; - ставка за кредитами комерційних банків в країні; - обсяги імпорту - обсяги внутрішнього виробництва; - валові внутрішні інвестиції.
	Умови бізнес-середовища	<ul style="list-style-type: none"> - рівень розвитку інституційного середовища бізнесу; - рівень корумпованості економіки та рівень бюрократизації адміністративних процедур (час, що витрачається на проходження процедур реєстрації, ліцензування, звітування тощо); - рівень захисту майна, майнових прав та інтелектуальної власності, ділової репутації.
	Правові фактори	<ul style="list-style-type: none"> - законодавство у сфері захисту підприємництва, ЗЕД та зайнятості населення; - законодавчі норми щодо отримання та розподілу прибутку, оподаткування дивідендів та аспектів інвестиційної діяльності; - частота законодавчих змін.
	Геополітичні фактори	<ul style="list-style-type: none"> - належність до митних союзів, членство в СОТ; - рівень відкритості національної економіки; - політична стабільність в державі.
Мезорівень	Територіально-географічні фактори	<ul style="list-style-type: none"> - близькість до джерел сировини та ринків збуту; - прикордонне розміщення, вихід до міжнародних річкових магістралей та басейну світового океану; - географічна близькість до країн-ринків збуту експортних/імпортних товарів - транзитний потенціал місцевості - наявність об'єктів транспортної та логістичної інфраструктури;
	Природно-сировинні ресурси	<ul style="list-style-type: none"> - мінерально-сировинні ресурси регіону; - туристично-рекреаційні ресурси; - земельні, водні, лісові ресурси; - енергетичні ресурси;
	Соціально-економічні фактори	<ul style="list-style-type: none"> - купівельна спроможність населення; - рівень зайнятості населення та міграційні потоки; - наявність значної кількості кваліфікованих трудових ресурсів; - середній рівень оплати робочої сили регіону; - відсутність тиску з боку профспілкових організацій;
	Виробничо-технологічні фактори	<ul style="list-style-type: none"> - галузева спеціалізація господарського комплексу регіону; - наявність об'єктів виробничої інфраструктури (наявність виробничих кластерів, технопарків); - енергетична забезпеченість території; - наявність вільних (незадіяних) виробничих потужностей (технічна забезпеченість території); - технологічна забезпеченість підприємств регіону
	Науково-технічні фактори	<ul style="list-style-type: none"> - наявність освітніх закладів та наукових центрів на території регіону; - інноваційний потенціал регіону - наявність інноваційних кластерів, технопарків на території регіонів.
	Регіональна інфраструктура бізнес середовища	<ul style="list-style-type: none"> - дієвість механізму забезпечення регіональної зовнішньоекономічної політики; - наявність розвинутої регіональної бізнес-інфраструктури - можливість надання гарантій щодо захисту прав інвесторів; - можливість надання преференцій та пільг для інвесторів.

Рис. 1. Фактори розвитку зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України на макро- та мезо- рівнях

Загалом, до факторів загальнодержавного рівня (макрорівня), що впливають на рівень поточного та перспективного розвитку зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України належать: геополітичні, макроекономічні, правові фактори, а також умови бізнес-середовища країни.

Реалії економічної глобалізації, в умовах якої відбувається поглиблення інтеграції та загострення міжнародної конкуренції між державами світу підсилюють геополітичний фактор. За даних умов, належність країни до митних союзів та членство в СОТ визначають потенційні можливості щодо експорту та імпорту продукції, які не завжди визначаються конкурентними перевагами продукції. Рівень відкритості національної економіки та політична стабільність в державі є суттєвими чинниками для визначення потенційних ризиків для іноземних інвесторів.

Серед факторів макрорівня, важливими з точки зору прогнозування майбутнього доходу є показники соціально-економічного розвитку, а саме:

- обсяги внутрішнього споживання. Розмір внутрішнього ринку визначають обсяги прогнозованого кінцевого споживання тих товарів та послуг, які планує виробляти (або ввозити) іноземний інвестор на виробництві в країні розміщення інвестицій (або імпортер аналогічної продукції);
 - курс національної валюти щодо іноземних валют. Межі та частота коливань курсу національної валюти є факторами, які враховуються при конвертації надходжень у іноземній валюті;
 - темпи інфляції національної економіки [1] визначають розмір прогнозованого від інвестицій прибуток, відповідно, чим більше інфляція, тим менший прибуток прогнозується, і навпаки, чим стабільніша економіка країни, до якої надходять інвестиції, тим більший дохід отримує інвестор у перспективі;
 - ставки за кредитами комерційних банків в країні. [6] Основною причиною переміщення капіталу з однієї країни до іншої є різниця між ставками кредитів комерційних банків, при чому, дане ствердження є справедливим, як і для портфельних інвестицій, так і для прямих іноземних інвестицій;
 - обсяги імпорту. В сучасних умовах для транснаціональних компаній (ТНК) є два альтернативні шляхи виходу на новий закордонний ринок – експорт (що для країни, на ринок якої претендує виходити ТНК, означає імпорту продукції), або інвестиції у створення виробництва продукції відповідних торговельних марок, що належать ТНК;
 - обсяги внутрішнього виробництва. Перенасиченість внутрішнього ринку є вихідною умовою для пошуку перспектив експортної діяльності для вітчизняних підприємств. Крім того, співвідношення обсягів внутрішнього виробництва до обсягів внутрішнього споживання відповідної продукції є свідчать про «зайнятість» ринкової ніші для ТНК, що шукає можливості виходу на нові ринки збуту, або як імпортер продукції, або як потенційний інвестор, що має наміри щодо відкриття локальних виробничих потужностей в країні, де діють торговельні бар'єри щодо імпорту відповідної продукції;
- валові внутрішні інвестиції. Рівень внутрішнього інвестування слугує індикативним показником ділової активності в країні взагалі, та інвестиційної привабливості окремих видів економічної діяльності зокрема, адже, якщо, в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів в середині країни, внутрішні інвестори виказують перспективні очікування щодо отримання прибутків від інвестування у певні галузі переважно за умов мінімальних ризиків.
- Серед групи факторів, що впливає на умови бізнес-середовища на макрорівні, визначальними є наступні:
- рівень розвитку інституційного середовища бізнесу, що являє собою набір інститутів, що визначають рівень розвитку відносин в зовнішньоекономічній діяльності (ЗЕД) (та підприємницькій діяльності господарських суб'єктів, статутний фонд яких було сформовано за участі капіталів іноземних інвесторів), а також сукупність неформальних інституцій, тобто правил взаємодії суб'єктів ЗЕД, іноземних інвесторів з іншими суб'єктами господарювання та органами державної влади. До основних інститутів забезпечення зовнішньоекономічної діяльності на загальнодержавному рівні належать Торгово-промислова палата України, галузеві союзи та спілки, асоціації та інші об'єднання підприємств та підприємців, згуртованих на основі єдності інтересів в питаннях захисту прав на ведення господарської (в тому числі зовнішньоекономічної) діяльності та лобювання власних інтересів;
 - рівень корумпованості економіки, рівень бюрократизації адміністративних процедур (час, що витрачається на проходження процедур реєстрації, ліцензування, звітування тощо) є факторами, що впливають на мотивацію зарубіжних інвесторів щодо вкладання коштів, особливо на початку процесу інвестування;
 - рівень захисту майна, майнових прав та інтелектуальної власності, ділової репутації суб'єктів підприємницької та інвестиційної діяльності. Даний чинник визначає безпеку вкладання коштів, ведення господарської діяльності а також, за необхідності, можливість захисту майнових та господарських інтересів суб'єктів ЗЕД.
- До правових факторів, що визначають перспективність регіону з точки зору ведення зовнішньоекономічної діяльності відносяться: законодавство у сфері захисту підприємництва, зовнішньоекономічної діяльності та зайнятості населення; законо-

давчі норми щодо отримання та розподілу прибутку та оподаткування дивідендів та роялті; а також частота законодавчих змін. Сукупність нормативно правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності представлена Конституцією України, Господарським кодексом України, Цивільним кодексом України, Законами України («Про підприємництво», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про інвестиційну діяльність», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економіч-

них зон», «Про угоди про розподіл продукції» тощо), постановами та наказами Кабінету Міністрів України («Про встановлення розміру збору за видачу експортних (імпортних) ліцензій», «Про порядок ліцензування експорту товарів на відповідний рік» «Про затвердження переліку товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на відповідний рік» та інші), наказами та положеннями Міністерства фінансів України щодо регулювання курсів іноземних валют, наказами та положеннями Міністерства економічного розвитку та торгівлі та указами Президента. Впорядкування окремих нормативно-правових актів щодо забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності відповідно до сфер регулювання наведено в табл. 1

Таблиця 1. Законодавчі та нормативні акти, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність в Україні

Сфера регулювання	Законодавчі та нормативні акти за сферами зовнішньоекономічної діяльності
Будь-яка ЗЕД	Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991р. №959-ХІІ
Контроль за експортними та імпортними операціями	Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994р. №185/94-ВР
	Інструкція про порядок здійснення контролю за експортними, імпортними операціями, затверджена постановою Правління НБУ від 24 березня 1999р. №136
	Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2007р. № 1409 «Про затвердження Порядку продовження строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями»
	Постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007р. № 1392 «Про затвердження Порядку визначення строку та умов завершення імпортової операції без увезення товару на територію України».
	Положення про порядок видачі висновків щодо продовження строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями, затверджене наказом Міністерства економіки України від 18.01.2008р. № 15.
Валютний контроль	Декрет КМУ Про систему валютного регулювання і валютного контролю від 19.02.1993р. №15-93
	Положення про валютний контроль, затверджене постановою Правління НБУ від 08.02.2000р. №49
	Положення про порядок проведення виїзних, невиїзних (камеральних) перевірок щодо дотримання банками, іншими фінансовими установами, національним оператором поштового зв'язку вимог валютного законодавства України та перевірок пунктів обміну іноземної валюти на території України, затверджене постановою Правління НБУ від 21.09.2007 №338
Контроль за інвестиційною діяльністю	Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. №93/96-ВР
	Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 року № 1560-ХІІ
	Положення про порядок іноземного інвестування в Україну, затверджене постановою Правління НБУ від 10.08.2005 № 280
	Постанова Правління НБУ «Про затвердження класифікатора іноземних валют» від 04.02.1998р. №34:
	Положення Правління НБУ «Про порядок видачі резидентам індивідуальних ліцензій Національного банку України на переказування іноземної валюти за межі України з метою оплати валютних цінностей» від 29.01.2003р. №36
	Постанова КМУ «Про затвердження положення про порядок державної реєстрації іноземних інвестицій» від 07.08.1996р. №928.
	Положення про порядок державної реєстрації Національним банком України іноземних інвестицій, затверджене постановою Правління НБУ від 23.12.2009 № 762
Постанова Правління НБУ «Про затвердження інструкції про порядок видачі індивідуальних ліцензій на здійснення інвестицій за кордон» від 16.03.1999 року №122	
Використання іноземної валюти в страховій діяльності	Закон України "Про страхування" від 07.03.1996р. №85/96-ВР (із змінами згідно ЗУ від 16.10.2012р. №5459-VI)
	Постанова Правління НБУ «Про застосування іноземної валюти в страховій діяльності» від 11 квітня 2000 р. №135
	Лист Національного банку України від 14.08.2000 р. N 13-111/2826-5452 «Про купівлю іноземної валюти страховиками - повними членами МТСБУ»

До факторів мезорівня, що визначають рівень поточного та перспективного розвитку зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України належать: територіально-географічні, соціально-економічні, виробничо-технологічні, науково-технічні фактори, природно-сировинні ресурси та фактори бізнес середовища.

Серед територіально-географічних факторів критичними з точки зору розвитку зовнішньоекономічної діяльності на території регіону є такі фактори, як: близькість до джерел сировини (що є визначними щодо місця розташування добувної та переробної промисловості); прикордонне розміщення, вихід до міжнародних річкових магістралей та басейну світового океану (враховується при транспортуванні експортних/імпортних товарів та при виборі місця розташування інвестиційного виробничого об'єкту, продукцію якого передбачається експортувати); географічна близькість до країн-ринків збуту експортних/імпортних товарів (враховується при транспортуванні експортних/імпортних товарів та при виборі місця розташування інвестиційного виробничого об'єкту, продукцію якого передбачається експортувати); транзитний потенціал місцевості (враховується при будівництві об'єкту транспортно-логістичної інфраструктури); а також наявність об'єктів транспортної та логістичної інфраструктури (що визначає поточні можливості щодо експорту та імпорту товарів, та перспективи можливості інвестування у відповідні об'єкти за умов їх недостатнього розвитку).

До групи чинників, що характеризуються природно-сировинними ресурсами належать мінерально-сировинні (що є визначними щодо місця розташування добувної та переробної промисловості), туристично-рекреаційні (з позиції розміщення об'єктів туристичної та оздоровчої інфраструктури), земельні (особливо, з позиції вибору місця інвестування у об'єкт АПК), водні, лісові, а також енергетичні ресурси регіону.

Соціально-економічні фактори, до яких, зокрема, належать: купівельна спроможність населення, рівень зайнятості населення та міграційні потоки, наявність значної кількості кваліфікованих трудових ресурсів, середній рівень оплати робочої сили регіону та відсутність тиску з боку профспілкових організацій, визначають умови інвестування, здебільшого, у виробничі об'єкти.

До виробничо-технологічних факторів, що визначають поточні умови здійснення зовнішньоекономічної діяльності та перспективи її здійснення слід віднести наступні:

- галузева спеціалізація господарського комплексу регіону, що визначає існуючі можливості щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- наявність об'єктів виробничої інфраструктури (наявність виробничих кластерів, технопарків);
- енергетична забезпеченість території, що для інвесторів розкриває перспективні можливості будівництва об'єктів виробничої інфраструктури;

— наявність вільних (незадіяних) виробничих потужностей (технічна забезпеченість) визначає для інвестора перспективи інвестування для модернізації та навантаження наявних виробничих потужностей виробничого об'єкту;

— технологічна забезпеченість підприємств регіону впливає на обсяги перспективного розміру капіталовкладень для купівлі новітніх технологій для виробничого об'єкту інвестування.

Науково-технічні фактори розвитку зовнішньоекономічної діяльності, а саме: наявність освітніх закладів та наукових центрів на території регіону, інноваційний потенціал регіону, присутність на території регіону інноваційних кластерів, технопарків, визначають можливості інвестування у інноваційні об'єкти.

До групи факторів, що характеризують регіональну інфраструктуру бізнес-середовища, належать: дієвість механізму регіональної зовнішньоекономічної політики, наявність розвинутої бізнес-інфраструктури, можливість надання гарантій щодо захисту прав інвесторів, можливість надання преференцій та пільг для інвесторів, визначає можливості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності щодо налагодження конструктивного діалогу з представниками органів влади в регіоні, а також забезпеченні взаємодії з іншими господарюючими суб'єктами. Дана група факторів, в рамках поточного дослідження заслуговує на особливу увагу, адже вітчизняна практика господарювання та інвестиційної діяльності свідчить про те, що без суттєвої підтримки на місцях навіть найкращі загальнодержавні ініціативи залишаються формалізованими та рамковими умовами без належного практичного втілення.

Дієвість механізму забезпечення регіональної зовнішньоекономічної політики визначається можливістю отримання ефективних, з точки зору активізації зовнішньоекономічної діяльності в регіоні, результатів впливу конкретних інструментів в конкретних питаннях експортної, імпортної та інвестиційної діяльності. Слід зазначити, що переважна більшість інструментів зовнішньоекономічної політики, зокрема такі її складові, як зовнішньоторговельна політика (інструментами якої є: встановлення митних тарифів на експорт та імпорт товарів; встановлення ліцензій, квот, «добровільних» обмежень на імпорт та експорт товарів; встановлення технічних бар'єрів для ввезення іноземних товарів; надання дотацій, субсидій, державних замовлень національним товаровиробникам тощо), валютна політика (адміністративними інструментами якої виступають: визначення порядку та контролю за проведенням окремих валютних операцій та використанням іноземної валюти) та інвестиційна політика (встановлення національних та особливих режимів інвестиційної діяльності, визначення нормативно-правових умови закріплення прав інвесторів тощо), зосереджується на загальнодержавному рівні. Інструментами забезпечення регіональної зовнішньоекономічної політики є:

- можливість виділення земельних ділянок під будівництво інвестиційних об'єктів;
- можливість надання будівель та споруд, що є об'єктами комунальної власності для подальшої реконструкції та модернізації з ціллю підвищення ефективності їх використання;
- ліцензування експорту та імпорту товарів, вартість контрактів на купівлю/продаж яких не перевищує 300 тис. дол. США за рік (відповідно до визначеного переліку товарів, експорт та імпорт яких підлягають ліцензуванню);
- забезпечення підтримки інститутів розвитку локального бізнес-середовища (регіональної торгово-промислової палати відповідної області, регіональних бізнес-асоціацій, агентств регіонального розвитку тощо).

Висновки

Обмеженість кола інструментів зовнішньоекономічної політики на рівні регіонів України спонукає до необхідності підвищення ефективності функціонування механізму забезпечення регіональної зовнішньоекономічної політики.

Відтак, перспективними щодо напрямків покращення ефективності регіональної зовнішньоекономічної діяльності є на ступні два напрямки:

- розробка інституційного забезпечення можливості надання регіональних гарантій для пріоритетних для регіону інвестиційних проектів некомунального сектору економіки, що включає як зміну нормативно-правової бази (зміни до Бюджетного кодексу України, Закону України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» тощо), так і встановлення альтернативних джерел фінансування відповідних проектів;
- спрощення процедури отримання дозвільних процедур та реєстрації інвестиційних проектів, що здійснюється саме на регіональному рівні (для чого необхідне введення персоналізованої відповідальності за порушення порядку та строків проведення адміністративних процедур).

Список літератури:

1. Вахненко Т.П. Теоретичні засади регулювання міждержавного ринку капіталів / Т.П. Вахненко // Економіка України. – 2001. – № 8. – С. 12-21.
2. Кліяненко Б.Т. Організаційні та економіко-правові умови розвитку зовнішньоекономічних зв'язків регіонів / Б.Т. Кліяненко [та ін.] – Донецьк: ІСПД НАН України, 2001. – 323 с.
3. Козоріз М. Фінансові ресурси регіону: проблеми оцінки і ефективності їх використання / М. Козоріз // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Фінансовий ринок України: стабілізація та євроінтеграція (Збірник наукових праць) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; редкол.: відп. ред. Є. І. Бойко. – Львів, 2010. – Вип. 1(81). – С. 32-39.
4. Третяк В.В. Розвиток регіональних зовнішньоекономічних зв'язків: питання теорії та практики [Текст] : моногр. / В.В. Третяк ; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Донецьк : Юго-Восток, 2005. – 330 с.
5. Гальчинский А. Иностранные инвестиции: проблемы и перспективы / А. Гальчинский // Инвестиции: практика та досвід. – 2005. – №18. – С. 12-15.
6. Чубунов С.В. Прямі іноземні інвестиції та чинники інвестиційного процесу: статистичний аналіз взаємозв'язків в умовах перехідної економіки України [Електронний ресурс] / С.В. Чубунов // Проблеми системного підходу в економіці. – 2007. – № 1. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2007-1/Chubunov_107.htm

Надано до редакції 12.04.2013

Циналевська Ірина Антонівна / Iryna A. Tsynalievskaya
tsynalievskaya_i@inbox.ru

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Передумови активізації зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України [Електронний ресурс] / І.А. Циналевська // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2 (7). – С. 195-200. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n2.html>